Verslag Netwerkdag 2017

16 juni, Leuven

Naam sessie: Kwetsbare burgers aan de slag met een burgerbudget

Demos: Astrid De Bruycker

Verslag: Irene Wensveen

Sprekers: Hanne Bastiaensen (District Antwerpen), Annelies Van Loon, Anduela Galanxhi, Liza Mkrtchyan (Filet Divers)

1. Praktijkverhaal

WAT? https://www.antwerpen.be/nl/overzicht/burgerbegroting-district-antwerpen/wat-is-de-burgerbegroting

Een verwaarloosd pleintje nieuw leven geven en vergroenen, een initiatief van kwetsbare jongeren financieren, een fietspad aanleggen…: het zijn maar enkele voorbeelden van wat vorm kan krijgen met de centen van een zogenaamd burgerbudget of burgerbegroting. In binnen- en buitenland experimenteren slimme steden er al langer mee. Ze maken geld vrij en laten concrete ideeën van burgers en verenigingen beoordelen. Met het budget van de stad verwezenlijken burgers hun projecten en de visie van de stad. Deze projecten zijn typisch erg lokaal ingebed en spelen in op noden van burgers. Maar is zo'n initiatief ook toegankelijk voor kwetsbare burgers? Vinden mensen in armoede de weg doorheen de administratie? Hoe divers en hoe sociaal zijn de projecten? Welke ondersteuning is er nodig en voor handen om dit mogelijk te maken? En wat hoe sterk is de link met cultuur, jeugdwerk en sport in de stad of gemeente? We onderzoeken de mogelijkheden samen met de projectleider van de Antwerpse burgerbegroting. Annelies Van Loon van Filet Divers komt samen met enkele deelnemers het filmproject 'Thuis' toelichten. Daarin maken mensen die in armoede leven en een migratieverleden hebben onder professionele begeleiding een film over het 'thuisgevoel' dat ze in Antwerpen ervaren.

Hanne Bastiaensens is coördinator burgerbegroting, district Antwerpen. Antwerpen is een aantal jaren geleden gestart met dit project. Vaststelling: vooral een hoogopgeleide groep participeerde, maar dat is ondertussen veranderd naar een divers samengestelde vertegenwoordiging. De mensen van Filet Divers nemen deel aan de burgerbegrotingen. Hanne vertelt hoe de burgerbegroting werd aangepakt in Antwerpen. Filet Divers licht hun deelname in de praktijk en hun ervaringen toe. Annelies van Filet Divers is groepswerker. Anduela is vrijwilliger en Liza ook.

Context: district Antwerpen heeft 200.000 bewoners en 22 verschillende wijken. Het district heeft eigen bevoegdheden, zoals cultuur-jeugd-sport. Veiligheid en onderwijs zijn ondergebracht onder de stad Antwerpen. Er is 11.000.000 € om projecten uit te voeren en 10% daarvan is afgestaan aan de burgerbegroting. Dus 1.1 miljoen euro.

Meer info: https://www.antwerpen.be/nl/info/580609b9bfc9c1e9241b9795/burgerbegroting-dit-zijn-de-projecten-voor-2017-op-een-rij

Stap 1: mei-juni

In een eerste stap kunnen alle inwoners van het district en verenigingen projecten indienen. Zij koppelen deze projecten aan een thema dat geld gekregen heeft op het districtsforum. Je kan een project indienen om zelf of in groep uit te voeren, of een project dat het district kan uitvoeren. Het project moet plaatsvinden in het district Antwerpen.

Hanne: "Er zijn startmomenten op 10 verschillende plekken in het district in maart. Daar kunnen mensen de thema's kiezen (95 concrete thema's, bijv. pop-up parken, meer groenonderhoud) uit alle bevoegdheden van het district. Mensen praten met elkaar en zoeken naar consensus. Er zijn dus geen stembiljetten of online polls. Het gaat echt om de interactie."

"De projecten die worden ingediend moeten binnen de thema's en het budget blijven. Voor het indienen van een project is er ondersteuning voorzien, zodat het concrete en realistische projecten worden. Hoe concreet zijn die thema's? Meer groen in de straten is bijv. een thema. Gemeenschapstuinen ook. Huiswerkbegeleiding. Uit die 95 zijn er dus 12 gekozen. Sommige thema's zijn heel concreet, anderen zijn eerder breed. Huiswerkbegeleiding is bijv. heel concreet. Thema 'aantrekkelijkere pleinen' is bijv. veel breder. Zitbanken, of meer groen, ... Over de jaren heen zien we een tendens naar een keuze voor steeds concretere thema's. "

Stap 2: juli- augustus

Tijdens de tweede stap toetst de administratie de projecten op haalbaarheid aan de hand deze van zeven criteria:

- Kan het project uitgevoerd worden in 2018?
- Valt het project binnen de districtsbevoegdheden?
- Kan het project worden uitgevoerd binnen het beschikbare budget?
- Valt het project binnen één van de twaalf gekozen thema's?
- Vindt het project plaats in district Antwerpen?
- Komt het project nog niet voor in de meerjarenplanning?
- Komt het project de inwoners van het district ten goede?

Hanne: " Bij het totaal van de 95 thema's kijken we eerst wat de bevoegdheden van het district zijn en daaruit hebben we 95 logische en concrete thema's gekozen. Een thema is eerder algemeen en niet persoonlijk. Bijv. ik vind dat er te weinig speelpleinen in het district zijn. Dus niet 'ik wil een speelpleintje voor mijn deur'. We maakten een zo uitgebreid mogelijke lijst met thema's, zodat het ambtelijk apparaat geen enkele 'politieke' interpretaties kan doen. Verder wordt ook opgelijst: wat mag het district doen, maar geeft ze nog geen middelen aan?"

Stap 3: oktober - burgerbegrotingfestival

Tijdens het burgerbegrotingsfestival maken inwoners een definitieve keuze over welke van deze projecten worden uitgevoerd. In 2016 kwamen meer er bijvoorbeeld meer dan 500 deelnemers opdagen. Deelnemers maken per thema in kleine groepjes een rangschikking van de projecten. Bij consensus moet er een top vijf bepaald worden. Van de rangschikking van al deze groepjes wordt één grote rangschikking gemaakt. Het burgerbegrotingsfestival in 2017 zal dus bepalen welke projecten uitgevoerd worden in 2018. Tussendoor geven de indieners van projecten op een infomarkt uitleg over hun project en probeerden ze net voor de beslissingsronde nog mensen te overtuigen.

Op het burgerbegrotingsfestival in 2016 werden in het totaal 55 projecten geselecteerd uit 119 projecten die worden uitgevoerd in 2017 binnen 10 thema's. Voor 2 thema's was het voordien al duidelijk welke projecten konden uitgevoerd worden omdat het budget binnen die thema's voldoende was.

Hanne: "Tijdens het begrotingsfestival worden de uiteindelijke projecten gekozen. Het kunnen projecten zijn die de stad uitvoert of door mensen zelf. Heel veel sociale projecten worden door mensen zelf uitgevoerd. Maar ze mogen er dus ook voor kiezen om dit door de stad te laten uitvoeren."

2. **Bespreking: vragen en opmerkingen**

Hoe kansengroepen betrekken bij burgerbegroting?

Hanne: "In 2014 hebben we dit voor het eerst gedaan. We werkten toen vooral aan de methodiek en we hadden ook een klankbordgroep van mensen met een migratieachtergrond en andere sociale organisaties. Qua communicatie (oproep om deel te nemen aan de burgerbegroting) zetten we in op klassieke middelen: affiches in de stad, brieven, internet, ... We hebben ook ingebroken op de agenda van sociale organisaties en ook daar de burgerbegroting geagendeerd. Qua bereik: weinig tot geen jongeren onder 25 jaar. Mensen met een migratieachtergrond waren er wel, maar niet genoeg en 80% van de groep was hoger opgeleid.

We werkten ook samen met Kras jeugdwerk: zij waren langsgekomen met 3 Marokkaanse jongeren van 17 jaar. De jongeren gaven achteraf aan dat ze het niet leuk hadden gevonden. Zij wilden meer bloemen in de straat. Wij vroegen of dat echt het thema was dat zij graag wilden. Zij zeiden achteraf dat ze tot consensus moesten komen met "mondige bomma's". Ze waren daar onvoldoende op voorbereid.

Kras was er wel van overtuigd dat de burgerbegroting potentieel heel interessant kan zijn voor hun jongeren. We wilden geen homogene momenten, juist omdat we verschillende mensen aan tafel willen hebben. Dus we zochten naar manieren om mensen voor te bereiden om zo op een goede manier te kunnen deelnemen.

Een zo'n organisatie is Filet Divers. Zij hebben meegedaan in elke fase van het traject en hebben zelf ook een project ingediend. We zitten nu met participatiecijfers waar iedereen van droomt. Jeugdwerk heeft ook veel geld gekregen, wat voor een aantrekkingskracht zorgde van een jongeren publiek.

Annelies: Filet Divers is een organisatie voor mensen in armoede en heeft ook werking als sociale kruidenier. Daarnaast zijn we ook een kansencentrum en een erkende vereniging waar armen het woord nemen. Mensen worden onthaald in een onthaalruimte en later betrokken in projecten die we realiseren: sport- en kookprojecten, e-inclusie, ... allerhande projecten om mensen hun talenten te laten gebruiken. Wij zijn ontstaan vanuit Bond Zonder Naam.

We ontvangen 175 gezinnen op weekbasis. 40% zijn mensen zonder wettig verblijf. Zij leven veelal in een situatie van kansarmoede. We werken met 150 vrijwilligers, waarvan een 100-tal uit onze doelgroep. Zij ondersteunen als vrijwilliger onze projecten en de mensen worden echt betrokken in onze werking.

We slaagden er niet in om beleidsparticipatie te realiseren met onze mensen. Dus we dachten na over hoe we hen konden betrekken daarin. Op dat moment werden we gecontacteerd door de burgerbegroting. We zijn in dit project meegestapt?

Liza: "Ik werk al 5 jaar als vrijwilliger. Ik ben 9 jaar in België en 5 jaar geleden wilde ik Nederlands leren en kunnen oefenen. Ik sloot me aan bij de groep van Annelies. Project 'thuis in Antwerpen': hoe kun je je thuis voelen in Antwerpen? Met deze groep zijn we verder gegaan met de burgerbegroting. Wij wilden graag meedoen. De taaldrempel maakte voor ons niet uit, we probeerden het makkelijker voor onszelf te maken. We kozen 20 mensen en werkten aan 3 thema's. Er kwam iemand aan ons vertellen wat we konden doen, hoe een burgerbegroting werkt. Wat een thema en deelthema's inhouden.

Binnen een dag hadden we al goed zicht op de thema's en op wat wij wilden kiezen. We moesten zelf een keuze maken voor thema's, die niet vanuit Filet Divers gekozen werden. Het ging echt om wat wij persoonlijk belangrijk vinden in onze stad, waar je zelf voor wilt opkomen.

We kozen voor projecten over jongeren die zich vervelen. We spraken met elkaar over wat voor iedereen belangrijk is en waarom.

In een derde fase maakten we een aantal keuzes voor thema's die 8 mensen belangrijk vinden. Dat was een nabootsing van hoe het er bij de burgerbegroting aan toe ging. Voor mij was het spannend om er helemaal alleen naartoe te gaan. Ik vond het daarom goed dat die persoon naar ons kwam om uit te leggen hoe elke stap werkt en met ons een mini-begroting te maken. Ook kreeg ik inzicht over 'wat houdt een district in?'.

Iedereen werd betrokken bij het project. Tot vorig jaar hebben mensen met een migratieachtergrond nooit een thema gekozen. Ik vind het belangrijk dat iedereen wordt betrokken."

Hanne: "Uiteindelijk hebben we samengewerkt met 5-6 jeugdorganisaties en 4 organisaties met mensen met een migratieachtergrond. Het is nodig om veel van zulke inspanningen te doen, maar dat maakt wel het succes van onze burgerbegroting en de diverse populatie die eraan meewerkte. Je moet mensen erop voorbereiden dat zij thema's goed voorbereiden. In een groepje wordt iemand die direct een standpunt inneemt en dit beargumenteerd sneller serieus genomen als gesprekspartner."

Liza: "Wij hebben mensen echt geprobeerd te overtuigen. Op het beslissingsmoment om aan een bepaalde tafel te gaan zitten hebben veel kwetsbare jongeren beslist om met twee aan een tafel te gaan zitten, omdat ze zo de kans groter achtten dat hun thema's overeind bleven staan. Dus er mochten koppels aan tafel zitten, maar het is de bedoeling dat je met verschillende mensen aan tafel komt te zitten. Naar het einde toe werd er dan ook meer gemixt vanuit de mensen zelf. We hebben dat op voorhand ook besproken. Het is belangrijk dat je weet dat je niet alleen aan een tafel zit. Mensen uit een straat mogen echter wel bij elkaar zitten. Zij dienen toch voor 5 thema's te kiezen. Het heeft ook niet zoveel invloed op het uiteindelijke resultaat en het gebeurde niet zo vaak dat mensen een volledige tafel inpalmen."

Anduela: "Ik werk sinds 2014 als vrijwilliger bij Filet Divers. Ik heb het Project 'Verhalenvanger' ingediend bij de burgerbegroting. We probeerden de verhalen van mensen met een migratieachtergrond via de website te vertonen. Een paar maanden geleden kwam er een professionele regisseur die ons hielp de filmpjes te monteren. De eerste stap was om met die filmpjes meer mensen uit te nodigen bij Filet Divers. We wilden een scenario bedenken. Iedereen legde uit hoe ze naar België zijn gekomen. De regisseur heeft een scenario gemaakt en de film is een verzameling van verhalen van verschillende mensen. We maakten foto' van wat we goed vinden in België. De muziek voor de film maken we ook zelf, via onze muziekfilm. De film is bijna klaar, maar we willen hier en daar nog de taal verbeteren van sommige mensen in de film. We hebben een toonmoment van de film en nadien vindt er een gesprek plaats."

Van wie kwam het idee om een filmproject in te dienen?

"We hebben na de tweede ronde van de burgerbegroting gekeken naar de verschillende thema's en budgetten. Zit daar iets in waarvoor jullie iets willen indienen? De mensen van de verhalenvanger hebben toen het idee voor het filmproject gekregen. In september mogen we komen kijken. Vrijdag 22 september op de Dageraadplaats. Naast het tonen van de film willen we met alle buren ook het gesprek aangaan."

Hoeveel budget hebben jullie gekregen? € 6.500.

Hanne: "Van de 200 projecten hebben we 125 goede projecten kunnen maken. Daar worden er zo'n 65 van gerealiseerd. Naarmate de populariteit stijgt moeten we meer mensen teleurstellen dat hun project niet weerhouden kan worden."

Wat is het plafond voor bedragen die toegekend worden aan thema's?

Hanne: “Dit wordt bepaald door de chips die mensen zelf mogen verdelen, dus door de mensen zelf. Het goedkoopste project ooit kostte € 300, het duurste € 60.000. Mensen mogen bijv. ook loonkosten aanrekenen om het project uit te voeren. Voor bepaalde bedragen leggen we ook eisen op. Dat wordt vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Wat gaan jullie doen, welke timing kleeft daaraan vast?

Op het moment dat ze indienen vragen we een grote lijnen-begroting. We helpen daar ook mee. Als iemand een laag bedrag vraagt stellen we daar geen vragen over, bij grotere vragen zetten we daar tussentijds een mijlpaal in waar de financiering aan wordt gekoppeld.

Iedere werknemer van het district werkt ook ongeveer voor 10% mee aan de burgerbegroting. Dus het opvolgen van de projecten burgerbegroting zit mee in hun takenpakket. Er zit ondertussen wel meer flexibiliteit in onze organisatie. Als de jeugddienst overbevraagd wordt, pakt de sportdienst er bijvoorbeeld iets meer bij. Alle diensten hebben nu een paar jaar ervaring om die projecten op te volgen.”

Zijn er ook projecten die in coproductie worden ingediend of uitgevoerd? Dus door bewoners en de stad tezamen? Komt er door burgerbudgetten geen kink in de kabel?

Hanne: “We kunnen twee dingen doen: we voeren het project zelf uit of we laten het project door bewoners uitvoeren, maar volgen het project van nabij op. We gaan altijd na bij de mensen die het hebben ingediend wat mensen nu echt concreet willen. Iemand die een kunstproject op Luchtbal wilde realiseren kon dit vanwege haar hoge leeftijd niet zelf. Dus wij contacteerden de kunstenaars, ... maar allemaal in nauw overleg met haar. Er gebeurt dus heel veel in samenwerking. Formeel is er een verschil tussen of wij het geld besteden en of een organisatie het geld besteedt.”

Hoe voorkom je dat de burgerbegroting een alternatief financieringskanaal wordt?

Annelies: “De mensen zitten vanuit zichzelf aan tafel, niet vanuit een project dat ooit eerder geen middelen kreeg. Dus het is geen tweede poging tot financiering. De deelname vanuit Filet Divers is echt gestart vanuit de wens om met onze mensen een participatietraject te doorlopen.

Sommige mensen die meedoen hebben al een heel concreet project voor ogen, maar ook daar zien we door de grote investering in mensen dat mensen super blij zijn en staan te juichen als hun project wordt weerhouden. Hun eerste doel is dat hun thema bij de laatste 12 terecht komt.”

Gebeurt dit alleen in jullie district of in alle districten?

Hanne: Enkel in ons district, maar er is hier en daar wel groeiende interesse voor vanuit andere districten.

Gaan jullie vanuit Filet Divers volgend jaar ook weer deelnemen aan de burgerbegroting?

Annelies: Vanuit de organisatie zouden we dat graag doen, individueel misschien minder snel.

Zijn er zaken waarmee je vandaag nog worstelt, met betrekking tot die doelgroepen?

Hanne: “We merken dat het een volgehouden inspanning vraagt van iedereen. Toen we het enthousiasme van die jongeren zagen dachten we dat het jaar daarop er dubbel zoveel zouden komen. Sommige mensen zijn daarna inderdaad vertrokken, andere blijven onze ondersteuning nodig hebben. Een deel van het effect is blijvend, een ander deel niet. Dus dezelfde inspanning is jaar na jaar nodig.

Het is bijv. ook lastig om tijdens het uitvoeren van je project nog eens het hele burgerbegrotingstraject te volgen. We vragen erg veel van burgers: naar vergaderingen komen meerdere keren per jaar, met vreemden in gesprek gaan, ... we staan versteld van de kwaliteit van de gesprekken. Het traject vraagt veel inspanningen van beide partijen.

Annelies vult aan: het is belangrijk dat het een blijvende samenwerking is. “Voor ons paste dat in een beleidsparticipatietraject, maar dat je als organisatie daar wel de motivatie in vindt als je zicht hebt op een subsidie waar je iets mee kunt realiseren.”